

VẬN DỤNG PHONG CÁCH LÀM BÁO CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH TRONG KỶ NGUYÊN MỚI

PGS, TS. NGUYỄN THỊ TRƯỜNG GIANG
Phó Giám đốc Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Tròn 100 năm qua, báo chí cách mạng Việt Nam đã không ngừng trưởng thành, phát triển lớn mạnh, góp phần quan trọng vào sự nghiệp giải phóng dân tộc, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Trong hành trình ấy, Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ là người đặt nền móng cho nền báo chí nước nhà, mà còn là hình mẫu tiêu biểu của một nhà báo kiệt xuất. Học tập và vận dụng sáng tạo phong cách làm báo của Bác có ý nghĩa to lớn nhằm không ngừng củng cố vai trò xung kích của báo chí trên mặt trận tư tưởng - văn hóa, góp phần hiện thực hóa kỷ nguyên vươn mình của dân tộc.

HỒ Chí Minh - Người sáng lập, Nhà báo vĩ đại của nền báo chí cách mạng Việt Nam

Trong dòng chảy lịch sử báo chí cách mạng Việt Nam, ngày 21/6/1925 đánh dấu một mốc son đặc biệt - sự ra đời của Báo *Thanh niên*, do lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc sáng lập. Đây không chỉ là khởi đầu của nền báo chí cách mạng nước nhà, mà còn là biểu tượng cho tư duy chính trị sắc bén, tầm nhìn chiến lược của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong việc sử dụng báo chí làm đòn bẩy khai trí, thức tỉnh dân tộc và thúc đẩy hành động cách mạng. Từ rất sớm, Người đã nhận ra báo chí không đơn thuần là phương tiện đưa tin, mà trước hết là vũ khí đấu tranh tư tưởng - công cụ đặc biệt quan trọng để tuyên truyền lý tưởng, tổ chức lực lượng và dẫn dắt phong trào cách mạng. Người khẳng định: báo chí là một mặt trận; cán bộ báo chí là chiến sĩ cách mạng; cây bút, trang giấy là vũ khí sắc bén của họ. Nhận thức đó đã chi phối toàn bộ hành trình hoạt động báo chí của Người, từ khi còn là Nguyễn Ái Quốc trên đất Pháp, đến khi trở thành Hồ Chí Minh - người sáng lập và lãnh đạo Đảng, Nhà nước, đồng thời là người thầy, người truyền cảm hứng cho nền báo chí cách mạng Việt Nam.

Không chỉ là một nhà lãnh đạo kiệt xuất, Chủ tịch Hồ Chí Minh còn là một nhà báo lỗi lạc, có tầm ảnh hưởng sâu rộng cả về tư tưởng, phương pháp và đạo đức nghề nghiệp. Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Người đã viết hàng nghìn bài báo dưới hàng trăm bút danh khác nhau, bằng nhiều thể loại phong phú, như: chính luận, bình luận, phóng sự, truyện ngắn, thơ ca, châm biếm, v.v. Những tác phẩm báo chí của Người không chỉ chuyển tải tư tưởng, đường lối cách mạng một cách rõ ràng, dễ hiểu, mà còn thể hiện phong cách ngôn ngữ giản dị, sâu sắc, gần gũi với quần chúng nhân dân. Từ các tờ báo mà Người sáng lập, như: *Le Paria (Người cùng khổ)* ở Pháp, *Thanh niên* tại Quảng Châu, Trung Quốc, *Việt Nam Độc lập* ở chiến khu Việt Bắc, cho đến các bài viết đăng trên báo *Cứu quốc*, *Sự thật*, *Nhân dân*,... và dù trong bất kỳ giai đoạn nào, từ cao trào cách mạng 1930 - 1945, kháng chiến chống thực dân, đế quốc, đến công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội,... báo chí dưới ngòi bút của Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn gắn liền với từng bước chuyển mình của cách mạng Việt Nam, là sợi chỉ đỏ kết nối tư tưởng với hành động, góp phần định hình dư

luyện xã hội, xây dựng niềm tin cách mạng, khơi dậy, quy tụ và phát huy cao độ sức mạnh của toàn dân tộc, góp phần to lớn đưa cách mạng tới thành công.

Di sản báo chí mà Chủ tịch Hồ Chí Minh để lại không chỉ có giá trị lịch sử, mà còn mang tầm vóc thời đại - một kho tàng tư tưởng và phong cách làm báo mẫu mực, trường tồn cùng sự phát triển của nền báo chí cách mạng Việt Nam. Từ tư tưởng chỉ đạo, phương pháp tiếp cận đến đạo đức nghề nghiệp, tất cả đều thể hiện một cách nhất quán trong hành trình cầm bút của Người - nhà báo vĩ đại của dân tộc. Với vị trí và sứ mệnh một nhà báo tiên phong, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đặt nền móng, khơi nguồn và định hình nên một phong cách làm báo cách mạng đặc sắc - phong cách Hồ Chí Minh, kim chỉ nam cho đội ngũ báo chí cách mạng Việt Nam hôm nay và mai sau.

Phong cách báo chí Hồ Chí Minh - giản dị mà sâu sắc, chiến đấu mà nhân văn

Từ thực tiễn hoạt động báo chí phong phú và lâu dài, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã hình thành một phong cách làm báo cách mạng rất đặc sắc, kết tinh giữa tư duy chính trị nhạy bén, tinh thần nhân văn cao cả với nghệ thuật ngôn ngữ sắc sảo, giản dị. Phong cách báo chí Hồ Chí Minh không chỉ phản ánh tầm vóc tư tưởng của một nhà cách mạng vĩ đại mà còn là chuẩn mực nghề nghiệp, đạo đức, trách nhiệm của người làm báo cách mạng Việt Nam.

Trước hết, phong cách báo chí Hồ Chí Minh mang đậm tính chiến đấu, rõ mục tiêu, đối tượng, hướng vào nhiệm vụ cách mạng cụ thể. Người viết báo không nhằm phô diễn tri thức hay thể hiện cái tôi, mà để “phục vụ Nhân dân, phục vụ cách mạng”. Phong cách viết báo của Bác luôn giàu tính chiến đấu, tính định hướng, tính tổ chức và tính thực tiễn cao. Trong mọi giai đoạn lịch sử, từ vận động thành lập Đảng, đấu tranh giành độc lập, đến kháng chiến, kiến quốc, Hồ Chí Minh luôn dùng báo chí như một phương tiện tổ chức, cổ động, giác ngộ, giáo

dục quần chúng. Báo chí của Người không chỉ là thông tin mà còn là vũ khí sắc bén vạch trần âm mưu, thủ đoạn, bản chất của kẻ thù; đồng thời, định hướng dư luận, khơi dậy tinh thần yêu nước, hun đúc, cổ vũ ý chí chiến đấu và niềm tin vào thắng lợi của nhân dân ta. Người luôn kết hợp hài hòa giữa lý luận với thực tiễn, giữa tư duy chiến lược với ngôn ngữ quần chúng, giữa phê phán với xây dựng, để báo chí thực sự là lực lượng xung kích trên mặt trận tư tưởng - văn hóa. Nhiều bài viết ra đời trong những giai đoạn cam go của đất nước, nhưng luôn tràn đầy niềm tin vào sức mạnh của nhân dân, cổ vũ khí thế cách mạng.

Phong cách báo chí Hồ Chí Minh còn nổi bật ở sự giản dị, trong sáng, ngắn gọn, súc tích, dễ hiểu, dễ nhớ, dễ làm. Người từng căn dặn: “Khi viết, khi nói phải luôn luôn làm thế nào cho ai cũng hiểu được. Làm cho quần chúng đều hiểu, đều tin, đều quyết tâm theo lời kêu gọi của mình. Bao giờ cũng phải tự hỏi: “Ta viết cho ai xem? Nói cho ai nghe?”¹. Bởi vậy, dù viết về vấn đề chính trị - xã hội lớn lao hay sự kiện cụ thể thường nhật, Người luôn chọn ngôn từ gần gũi, hình ảnh sinh động, cách diễn đạt súc tích, dễ đi vào lòng người; không lạm dụng mỹ từ, thổi phồng thành tích. Đó là sự kết tinh giữa trí tuệ, cảm xúc và thực tiễn. Tính đại chúng ấy giúp các tác phẩm báo chí của Người lan tỏa mạnh mẽ trong đời sống quần chúng, trở thành sức mạnh tinh thần to lớn, thúc đẩy hành động cách mạng tự giác của quần chúng nhân dân. Nhiều bài báo của Người chỉ vài trăm chữ, nhưng hàm chứa tư tưởng sâu sắc, thông điệp mạnh mẽ và sức lay động lớn. Tiêu biểu như bài viết *Dân vận* (năm 1949), chỉ với hơn 500 từ, Bác đã thể hiện đầy đủ nội dung cốt lõi và chỉ dẫn sâu sắc về công tác dân vận, đến nay vẫn còn nguyên giá trị.

Một trong những giá trị cốt lõi trong phong cách báo chí Hồ Chí Minh là sự kết hợp nhuần

1 - Hồ Chí Minh – *Toàn tập*, Tập 5, Nxb CTQG, H. 2011, tr. 345.

nhuyễn giữa lý luận sắc bén với cảm xúc chân thành, giữa lập luận chặt chẽ với hình tượng sinh động. Các thể loại được Người sử dụng rất linh hoạt, khai thác ở mức độ cao về nghệ thuật và hiệu quả truyền thông. Đặc biệt, Người thường dùng hình thức đối thoại, ví dụ thực tiễn, hoặc những mẫu chuyện đời thường để truyền tải những vấn đề lớn, giúp người đọc dễ hiểu, dễ nhớ và dễ làm theo. Báo chí Hồ Chí Minh không lý luận suông mà luôn bắt nguồn từ thực tiễn, phục vụ thực tiễn và góp phần cải biến thực tiễn. Người căn dặn cán bộ báo chí: "Không nên chỉ viết cái tốt mà *giấu cái xấu*. Nhưng phê bình phải đúng đắn. Nêu cái hay, cái tốt, thì phải có *chứng mực*, chứ phóng đại. Có thể nào nói thế ấy. Bộ đội và nhân dân ta cũng đủ nhiều cái hay để nói lên, không cần phải bịa đặt ra"², tuy nhiên, "nói có sách, mách có chứng", tức là phải nói rõ "cái việc ấy ở đâu, thế nào, ngày nào, nó sinh ra thế nào, phát triển thế nào, kết quả thế nào"³.

Phong cách báo chí của Chủ tịch Hồ Chí Minh còn thể hiện sâu sắc đạo đức người làm báo. Không chỉ thể hiện vai trò người viết báo xuất sắc, Chủ tịch Hồ Chí Minh còn đặt nền móng và là hình mẫu sáng ngời về đạo đức của nhà báo cách mạng. Người không tách rời tư tưởng chính trị với đạo đức nghề nghiệp, mà luôn coi việc rèn luyện phẩm chất - bản lĩnh - tinh thần trách nhiệm là nền tảng làm báo cách mạng. Theo Người, làm báo trước hết phải có đạo đức cách mạng vững vàng, trung thành tuyệt đối với lý tưởng của Đảng, của dân tộc. Đạo đức người làm báo không chỉ thể hiện ở ngòi bút sắc bén, mà còn ở trách nhiệm chính trị, sự trung thực, khách quan và tinh thần phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Người yêu cầu nhà báo phải nói đúng sự thật, không thêm không bớt, không được bẻ cong ngòi bút vì bất kỳ mục đích cá nhân hay áp lực nào. Đặc biệt, báo chí cách mạng không tô hồng thực tế, không bóp méo tiêu cực, mà phải dũng cảm phản ánh sự thật, góp phần sửa chữa sai lầm, xây dựng cái tốt, cái đẹp trong xã hội. Cũng

theo Người, đạo đức người làm báo còn là sự gương mẫu trong lối sống, là tinh thần học hỏi, rèn luyện không ngừng, là thái độ cầu thị, khiêm tốn, không ngại khó, ngại khổ, không xa rời thực tiễn. Báo chí chỉ thực sự có giá trị khi người viết gắn bó mật thiết với nhân dân, hiểu được tâm tư, nguyện vọng và những vấn đề của đời sống thực tế. Vì vậy, người làm báo cách mạng là chiến sĩ trên mặt trận tư tưởng - văn hóa, nhưng cũng là người bạn, người đồng hành với quần chúng, lấy phục vụ nhân dân làm mục tiêu tối thượng.

Là một nhà báo lỗi lạc với hàng nghìn bài viết có giá trị tư tưởng và nghệ thuật cao, ngoài những nội dung trên, phong cách báo chí Hồ Chí Minh còn được thể hiện ở nhiều góc cạnh khác, song tựu chung lại, đó là phong cách làm báo lấy sự nghiệp cách mạng làm kim chỉ nam; lấy hiệu quả hành động làm đích đến; lấy quần chúng nhân dân làm trung tâm và lấy chân lý, sự thật làm nguyên tắc bất biến.

Kỷ nguyên mới với những biến chuyển mạnh mẽ về chính trị, kinh tế, văn hóa, khoa học - công nghệ đang tạo ra thời cơ và thách thức lớn đan xen đối với báo chí cách mạng. Trong đó, nổi bật là: Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, đặc biệt là trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn (Big Data), mạng xã hội và công nghệ truyền thông số đang thay đổi sâu sắc phương thức sản xuất, truyền tải và tiếp nhận thông tin; cạnh tranh về tốc độ, tính chính xác và chiều sâu nội dung ngày càng khốc liệt. Sự cạnh tranh gay gắt giữa báo chí truyền thống với mạng xã hội và các nền tảng số xuyên biên giới, tạo nên nhiều áp lực về tốc độ, chất lượng, độ tin cậy và định hướng dư luận. Không ít hiện tượng tin giả, thông tin sai lệch, thao túng truyền thông xuất hiện, thách thức vai trò dẫn dắt và định hướng xã hội của báo chí cách mạng. Để đáp ứng yêu cầu phát triển báo

2 - Hồ Chí Minh – *Toàn tập*, Tập 8, Nxb CTQG, H. 2011, tr. 206.

3 - *Sđd*, tr. 208.

chí cách mạng trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, việc vận dụng phong cách làm báo của Chủ tịch Hồ Chí Minh là hết sức quan trọng, cần được thực hiện sáng tạo, khoa học, phù hợp với thực tiễn mới. Trong đó, tập trung vào một số nội dung sau:

Một là, giữ vững bản lĩnh chính trị, kiên định mục tiêu của cách mạng. Trong kỷ nguyên mới, với nhiều chủ trương mang tính cách mạng, chiến lược đang được triển khai thực hiện, tác động tới mọi mặt đời sống xã hội, cùng với sự phát triển của môi trường truyền thông đa chiều, phức tạp hiện nay, báo chí cách mạng càng phải phát huy tinh thần chiến đấu, tính định hướng, tính Đảng rõ nét như phong cách báo chí của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Báo chí phải giữ vững vai trò là lực lượng nòng cốt trên mặt trận tư tưởng - văn hóa, củng cố niềm tin, tạo sự đồng thuận, thống nhất, khơi dậy khát vọng cống hiến trong cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân dân, bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng; không chỉ phản ánh hiện thực, mà còn tham gia tạo lập hiện thực - tức là kiến tạo và định hướng xã hội. Tính chiến đấu của báo chí không chỉ thể hiện ở việc phản bác các quan điểm sai trái, thù địch, mà còn ở năng lực chỉ ra các biểu hiện trì trệ, bảo thủ, tham nhũng, lãng phí, tiêu cực đang cản trở tiến trình đổi mới hệ thống chính trị. Trong bối cảnh Đảng, Nhà nước, các cấp, các ngành và địa phương đang nỗ lực sàng lọc đội ngũ cán bộ, tinh giản tổ chức, siết chặt kỷ cương, tăng cường liêm chính công vụ, báo chí cách mạng cần đi đầu trong "tuyên truyền, phổ biến, góp phần đưa chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước vào cuộc sống; phát hiện, cổ vũ nhân tố mới; đấu tranh phòng, chống các hành vi vi phạm pháp luật và tiêu cực trong xã hội" theo chức năng mà Luật Báo chí đã quy định. Như vậy, tính chiến đấu của báo chí cách mạng vừa là mệnh lệnh chính trị, vừa là tiêu chí nghề nghiệp, đồng thời là thước đo bản lĩnh, trí tuệ và uy tín của người làm báo trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc.

Hai là, bám sát thực tiễn, đổi mới nội dung và phương pháp thể hiện theo hướng gần gũi, sinh động, dễ tiếp cận. Báo chí cách mạng phải luôn lấy thực tiễn làm điểm tựa, lấy nhân dân làm trung tâm, phản ánh trung thực cuộc sống, đặc biệt là những vấn đề bức thiết của người dân, từ đó lan tỏa giá trị tích cực và truyền cảm hứng hành động. Một trong những yêu cầu cấp thiết hiện nay là tăng cường hiệu quả truyền thông chính sách, đưa nghị quyết của Đảng, pháp luật của Nhà nước đến với mọi tầng lớp nhân dân một cách dễ hiểu, dễ nhớ, dễ làm theo. Trong xu thế cải cách hành chính, tinh gọn bộ máy, lối hành văn dài dòng, sáo rỗng, hình thức là lực cản của truyền thông công vụ. Vì vậy, việc vận dụng phong cách báo chí ngắn gọn, giản dị, sâu sắc của Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ là lựa chọn mang tính nghệ thuật, mà còn là giải pháp chiến lược để đổi mới hiệu quả truyền thông chính trị hiện nay. Trong giai đoạn đất nước chuyển mạnh sang quản trị quốc gia hiện đại, xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, các cơ quan báo chí cần đầu tư vào cách thức trình bày, ứng dụng công nghệ truyền thông số, đồng thời tăng cường tính tương tác với độc giả. Không chỉ đưa tin một chiều, mà còn tạo không gian tương tác đa chiều, có định hướng, để công chúng trở thành người đồng hành, người đối thoại, không chỉ đơn thuần là người tiếp nhận. Người làm báo cần "nói cho dân hiểu, viết để dân tin", sử dụng những cấu trúc ngôn ngữ rõ ràng, dễ tiếp nhận, đồng thời kết hợp các phương tiện truyền thông số để lan tỏa thông điệp hiệu quả. Báo chí không chỉ đóng vai trò truyền đạt, mà còn là cầu nối quan trọng giữa tư duy chiến lược của Đảng với nhu cầu thực tiễn của nhân dân.

Ba là, tôn vinh đạo đức nghề nghiệp, xây dựng đội ngũ nhà báo "vừa hồng, vừa chuyên". Quá trình xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa đòi hỏi báo chí không chỉ là công cụ truyền thông, mà còn là lực lượng tham gia

trực tiếp vào thực hành dân chủ, giám sát, phản biện, kiến tạo chính sách. Để thực hiện sứ mệnh đó, hơn bao giờ hết, yêu cầu về bản lĩnh chính trị, đạo đức nghề nghiệp và trách nhiệm xã hội của nhà báo phải được đề cao. Thấm nhuần tư tưởng và noi theo tấm gương Nhà báo Hồ Chí Minh, các cơ quan báo chí cần tiếp tục đào tạo, bồi dưỡng và xây dựng đội ngũ những người làm báo "vừa có tâm, vừa có tầm" với tư duy vượt trội. Mỗi người làm báo cần là một người trí tuệ, có trách nhiệm xã hội, biết dùng ngòi bút để phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Đồng thời, đủ sức đối mặt với thách thức của thời đại công nghệ; tỉnh táo trước những cám dỗ của lợi ích. Trong hệ thống chính trị tinh gọn và kỷ luật nghiêm minh như hiện nay, nhà báo cách mạng phải là người truyền lửa đổi mới, không chỉ góp phần lan tỏa cái đúng, cái tốt, mà còn là "người gác cửa" cho sự liêm chính và minh bạch trong xã hội.

Bốn là, giữ vững bản sắc trong tiến trình đổi mới. Hiện nay, báo chí cách mạng Việt Nam đang đứng trước yêu cầu tái cấu trúc mạnh mẽ để thích ứng với môi trường truyền thông mới. Việc hiện đại hóa hình thức thể hiện, đổi mới mô hình sản xuất nội dung, tương tác theo thời gian

thực là điều kiện sống còn của các cơ quan báo chí trong tiến trình chuyển đổi số quốc gia. Tuy nhiên, bản sắc của báo chí cách mạng theo tư tưởng Hồ Chí Minh, đó là tính định hướng, tính nhân văn, tính chiến đấu và trách nhiệm xã hội phải tiếp tục được gìn giữ và phát huy. Công nghệ là phương tiện, nhưng tư tưởng, lý tưởng, mục tiêu phục vụ nhân dân, bảo vệ chế độ và đồng hành cùng Đảng, Nhà nước vẫn là kim chỉ nam xuyên suốt trong hoạt động báo chí. Đây chính là cách báo chí góp phần hiện thực hóa các đột phá chiến lược trong "kỷ nguyên vươn mình" - nơi công nghệ phục vụ con người, truyền thông phục vụ dân tộc.

Kỷ niệm 100 năm Ngày Báo chí cách mạng Việt Nam là dịp để chúng ta nhìn lại chặng đường về vang mà nền báo chí cách mạng đã trải qua dưới sự dẫn dắt của Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng Cộng sản Việt Nam. Đồng thời, đây cũng là thời khắc để đội ngũ người làm báo tiếp tục phát huy giá trị di sản báo chí Hồ Chí Minh, vận dụng sáng tạo phong cách làm báo của Người; tiếp tục khẳng định vai trò là lực lượng xung kích trên mặt trận tư tưởng - văn hóa của báo chí, góp phần xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc. ❖

Bàn về tổ chức hỏa lực pháo binh đánh địch đổ bộ...

(Tiếp theo trang 98)

Trường hợp *lực lượng đổ bộ đường không chiến lược bị tổn thất nặng, có nguy cơ bị tiêu diệt, địch sẽ co cụm, tổ chức bốt rút*. Năm thời cơ, ta cần nhanh chóng đẩy nhanh tốc độ tiến công, áp sát địch, hạn chế địch phân tuyến để dùng hỏa lực bảo vệ đội hình bốt rút; đồng thời, sử dụng hỏa lực pháo binh truy kích địch. Nếu địch bốt rút bằng trực thăng, phải nhanh chóng tổ chức hỏa lực chế áp các khu vực địch bốt quân. Nếu địch rút chạy bằng đường bộ, phải nhanh chóng tổ chức hỏa lực bắn chặn, tập trung hỏa lực bắn vào đội hình địch; đồng thời, chế áp các trận địa hỏa lực địch cản trở

hành động của ta. Do thời cơ đánh địch rút chạy diễn ra rất nhanh, lực lượng pháo binh các cấp phải bắn gấp mảnh liệt vào đội hình địch là chủ yếu để tranh thủ thời cơ và nâng cao hiệu quả sát thương địch.

Tổ chức hỏa lực pháo binh hợp lý, khoa học, sáng tạo, hiệu quả có ý nghĩa quan trọng, quyết định trực tiếp đến kết quả hoàn thành nhiệm vụ đánh địch đổ bộ đường không chiến lược trong tác chiến phòng thủ chiến lược. Đây là vấn đề thuộc nghệ thuật tác chiến luôn vận động, phát triển. Vì vậy, cần phải tiếp tục nghiên cứu, bổ sung, hoàn chỉnh cả về lý luận và thực tiễn. ❖